

ریشه ناترازی‌ها

ناترازی اصلی میان توان و قدرت و درک و برنامه آن نیروی‌های انسانی که عهده‌دار حل این ناترازی‌ها شده‌اند ولی فاقد این شرایط هستند. در واقع ظرفیت این نیروها برای درک و حل این مسائل بسیار ناقص و کم است و همین مساله سبب می‌شود که ناترازی‌های دیگر تشدید شود.

به گزارش سایت خبری پرسون، عباس عبدی در یادداشتی نوشت: تقریباً اتفاق نظر وجود دارد که ایران دچار چندین ناترازی جدی شده است که بدون حل موثر و پایدار آنها، آینده تیره‌ای را باید انتظار بکشیم. ناترازی بودجه، ناترازی بانک‌ها، ناترازی برق، گاز و سایر سوخت‌های فسیلی، ناترازی آب، اخیراً نیز ناترازی جمعیت در حال بروز یافتن است.

این ناترازی را می‌تواند در حوزه‌های سیاست و جامعه نیز دیده شود. شکاف عمیق نسل‌ها، شکاف دولت - ملت و ناترازی روابط خارجی را نیز می‌توان در ذیل همین ناترازی‌ها دید ولی ناترازی‌های اول که عموماً مادی هستند، مشهود و غیر قابل انکار است، در حالی که ناترازی‌های سیاست و جامعه که علت اصلی بروز همه ناترازی‌هاست، به راحتی نادیده گرفته یا انکار می‌شود. ناترازی اصلی میان توان و قدرت و درک و برنامه آن نیروی‌های انسانی که عهده‌دار حل این ناترازی‌ها شده‌اند ولی فاقد این شرایط هستند. در واقع ظرفیت این نیروها برای درک و حل این مسائل بسیار ناقص و کم است و همین مساله سبب می‌شود که ناترازی‌های دیگر تشدید شود.

اولین و مشهورترین ناترازی مربوط به انرژی است. چند علت اصلی برای این ناترازی وجود دارد. اول نظام قیمت‌گذاری حامل‌های انرژی است که موجب می‌شود مصرف به صورت غیرمنطقی افزایش پیدا کند و اصراری بر تولید کالاهای کم مصرف نیز نباشد. در نتیجه شدت مصرف انرژی در ایران چند برابر میانگین این شاخص در کشورهای دیگر شده است. در این شرایط طبیعی است که تقاضای داخلی برای مصرف بالا می‌رود ولی در نقطه مقابل عرضه در حال کاهش است و این علت اصلی ناترازی است. علت افزایش تقاضا روشن است، زیرا برای صنایع و مردم مقرون به صرفه نیست که مصرف خود را کم کنند، این کار نیازمند سرمایه‌گذاری زیاد است که با قیمت اندک انرژی این سرمایه‌گذاری توجیه اقتصادی ندارد.

چرا قیمت اندک است؟ تورم و دولتی بودن امور، غیرپاسخگو بودن دولت در برابر درآمدهای دولتی و نفت، کاهش رشد اقتصادی، فقر فزاینده و تجربه اعتراضات گذشته موجب می‌شود که قیمت انرژی هر روز ارزان‌تر (به قیمت ثابت) نسبت به قبل شود و مصرف به صورت تصاعدی بالا رود. با راه‌اندازی پالایشگاه ستاره خلیج فارس می‌توانستیم بنزین را صادر کنیم، الان مجبوریم واردات کنیم. ولی چرا نمی‌توانیم عرضه را زیاد کنیم. پاسخ خیلی ساده است. به قول وزیر نفت همین دولت حداقل ۲۴۰ میلیارد دلار برای بهبود منابع نفتی نیاز به سرمایه داریم. تازه این بخش بالادستی نفت است. هم‌اکنون هیچ یک از صنایع نفتی ایران چون پتروشیمی‌ها و پالایشگاه نیست که با فناوری مدرن مشغول به تولید و مقرون به صرفه باشند. نه می‌توان سرمایه‌گذاری کرد و نه می‌توان آنها را نوسازی کرد، چون هیچ سرمایه‌ای برای این کار نداریم. سرمایه‌گذاران هم هیچ رغبتی به سرمایه‌گذاری در ایران ندارند و اصولاً راه آن نیز بسته است. پس کیفیت تولیدات روز به روز کمتر می‌شود.

مازوت می‌سوزانیم، چون حتی امکان صادرات آن را نداریم، دیگر کسی مازوت نمی‌خرد. تولید مازوت هم زیاد است باید به جای گاز بسوزانیم، وضعیت آلودگی هوا همین می‌شود که می‌بینید، چون از اعتراضات مردم می‌ترسند، گاز را از همه جا قطع می‌کنند تا به مردم برسد. امسال تا حدی گرمی هوای زمستان به دادشان رسیده است. تولید و اشتغال ضربه می‌خورد تا خانه‌ها گرم باشند. در حالی که می‌توان در خانه با پوشیدن یک لباس بیشتر مساله را تا حدی حل کرد. در تابستان عین این کار را با برق انجام می‌دهیم. برق واحدهای تولیدی را قطع می‌کنیم تا مصرف‌کننده خانگی اعتراض نکند، در حالی که آن تولید، در واقع تولید ملی است و مشکلات آن از جای دیگری بر سر مصرف‌کنندگان و مردم آوار می‌شود. گره پیچیده این ناترازی‌ها در سیاست است. سیاست از دو سو دچار ناترازی شده است. در درجه اول ناترازی میان ساختار و مردم.

واقعیت این است که نگاه مردم نسبت به سیاست‌ها و مدیریت کنونی مثبت نیست و تعداد اندکی از مردم از وضع موجود دفاع می‌کنند. ظاهراً آخرین نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که فقط ۷ درصد مدافع این وضع هستند. این ناترازی در عمل مدیریت امور را دچار مشکل می‌کند و چه بسا منجر به ناترازی نوع دوم شود. ناترازی دوم سیاست میان صلاحیت حرفه‌ای مدیران با ابعاد و وزن مشکلات کشور خیلی روشن و زیاد است. مثل زدن وزنه ۳۰۰ کیلویی برای یک فرد عادی است. اظهارات و مواضع عجیب مدیران، فقدان برنامه و ایده‌های روشن و ناکارآمدی مفرط جملگی مصداق‌های این ناترازی سیاسی است که ناترازی‌های پیش‌گفته را تشدید می‌کند. پس بدون حل ناترازی سیاسی، سایر ناترازی‌ها نه تنها حل نمی‌شوند که تشدید هم خواهند شد. سال آینده در این زمان با هم تحول ناترازی‌ها را مرور کنیم.